

Josep Maria Martorell: "Hisenda està fent política científica"

Entrevista al director general de Recerca

MÒNICAL. FERRADO | Actualitzada el 27/10/2013 00:00

A la retallada acumulada del 40% del pressupost per a ciència feta pel govern espanyol, ara s'hi suma el bloqueig del ministeri d'Hisenda de diners per a projectes ja adjudicats, per a activitats relacionades amb la Setmana de la Ciència i, fins i tot, la paràlisi d'un dels projectes estrella per contractar professorat d'alta qualificació a les universitats, el programa Serra Hunter. A Josep

RUTH MARIGOT

Maria Martorell (Reus, 1975), físic i al capdavant de la direcció general de Recerca de la Generalitat de Catalunya, se li acumulen les preocupacions i les satisfaccions que, malgrat el context, continuen donant els centres de recerca catalans. L'última, les dades que diuen que Catalunya ocupa la 14a posició en el rànquing de països que més publiquen en les dues revistes científiques més prestigioses, *Science* i *Nature*.

¿Fins a quin punt Hisenda està condicionant els investigadors?

Per desgràcia, qui actualment fa més política científica és el ministeri d'Hisenda. La situació és molt complicada. Tenim el ministeri d'Economia, que és qui té les competències en política científica, amb un equip de gent amb qui tenim una relació excel·lent i que, a més, tenen un *background* científic també excel·lent per saber quina política s'hauria de fer. Però no tenen la més mínima capacitat d'incidència. Hisenda està aturant convocatòries que la secretària d'estat de Recerca [Carmen Vela] ha signat. Tenim casos en què han tirat enrere concessions ja fetes. I és una amenaça que continuarem tenint a sobre, perquè els pressupostos generals de l'Estat per al 2014 continuen dient que el ministeri d'Hisenda té capacitat de bloquejar qualsevol subvenció, acord, conveni o similar si la comunitat autònoma de referència incompleix els objectius de dèficit.

Els centres us han fet arribar queixes d'auditories fetes per Hisenda en projectes concedits fins i tot el 2005. Com són d'exigents?

Es tracta de projectes competitius, que tots els investigadors han aconseguit competint amb d'altres. Un cop els han acabat, sempre han de

justificar els resultats científics i les despeses. Això està bé, però és que ara s'estan revisant aspectes ridículs. Per exemple, s'està mirant plat per plat el menú d'una trobada científica. Hi ha un centre català que ha rebut una carta d'Hisenda dient que els músics han d'anar a compte seu i no del projecte, perquè resulta que un comensal va demanar unes postres de músic. Fa riure, però demostra la ridícula a la qual estem arribant.

¿Desconeixement gastronòmic, o va més enllà?

Hi ha altres casos que són encara més preocupants. Hisenda està començant a reclamar el retorn de diners de projectes que han obtingut uns resultats que no s'esperaven. I això és molt greu, perquè estan posant en dubte el mètode científic en si mateix, que consisteix a comprovar una hipòtesi nova, i de vegades comprovaràs que tenies raó i altres no. Un exemple: hi ha un projecte d'enginyeria civil de la UPC que es proposava provar fins a sis tècniques per veure quina era la millor manera de resoldre un problema de construcció d'un equipament civil, un pont. Durant sis anys s'han assajat les sis tècniques i s'ha arribat a la conclusió que n'hi ha que no són prou interessants i, per tant, es proposa abandonar-les. El resultat és científicament excepcional, però el ministeri d'Hisenda considera que cal tornar la part proporcional dels diners per les tècniques que no han funcionat.

Molts centres catalans capegen la crisi perquè capten molts diners de la UE. ¿És proporcional el que rep Catalunya d'Espanya per recerca respecte al que ve d'Europa?

Com a mitjana, el finançament dels centres catalans de recerca es divideix en tres parts: un terç ve de la Generalitat i són diners per aguantar estructura, un altre terç acostumaven a ser diners dels projectes estatals i una altra tercera part ve dels diners que s'aconsegueixen a Europa. A Europa les xifres mostren que amb un 1,5% de la població captem un 2,5% dels diners, més d'un 50% més del que tocaria. Però en l'àmbit estatal tan sols captem un 20% dels fons competitius, quan som el 16% de la població.

En els últims pressupostos de l'Estat el destinat a ciència ha augmentat un 5%. Rajoy ha afirmat que amb aquest increment s'acaben greus problemes, com els del CSIC i el deute amb el CERN. ¿Ho veu igual?

Cal una consideració prèvia. Aquest augment està molt focalitzat en investigació d'innovació tecnològica en defensa. Jo no poso en dubte la recerca en aquest àmbit, però sí que crec que l'augment no tan sols afecta una partida que potser no s'ha d'incrementar, sinó que, a més,

Catalunya no fa recerca en aquest camp; la majoria de les empreses són a Madrid. Si no vols que els diners per fer recerca no vagin a Catalunya, finança recerca en temes en què Catalunya no faci recerca. Així de simple. La segona idea és que augmentar un 5%, quan ja has reduït un 40%, és una misèria i, a més, no resol el problema estructural. Un increment de 200 milions en xifres absolutes és ridícul. En els anys normals, el Pla Nacional significava més de 3.000 milions. I si parlem del problema del CSIC i l'impagament de quotes del CERN, junts ja es mengen tot l'increment pressupostari. I tant de bo es resolguin els problemes del CSIC, perquè no convé a ningú que estiguin en aquesta situació.

Malgrat que els centres del CSIC a Catalunya no formen part del sistema català de recerca, ¿hi ha prevista alguna fórmula per donar-los suport?

Els èxits i els fracassos d'aquests investigadors del CSIC també ho són del nostre sistema. Però una cosa és el que tenim previst, i una altra el que ens agradaria. Seguirem fent el que hem fet sempre, totes les convocatòries competitives d'ajuts de la Generalitat, per a estudiants de doctorat, per a postdoctorats, per a Icrea, per a tot... estan obertes a ells, i són bons captant-les. Què ens agradaria fer? Quan el país culmini el procés nacional en què està ja en parlarem, però a curt termini ens agradaria molt que el CSIC permetés com a mínim un sistema de govern diferent del que tenen ara, totalment funcional i poc flexible. Aquí hem provat noves experiències, com l'Institut Català de Nanotecnologia (ICN2), en què l'aliança entre el CSIC i un centre català és forta fins al punt que el CSIC forma part del govern del centre. En un rànquing de *Nature*, els centres del CSIC ocupen el lloc número 60. Els centres situats a Catalunya aporten més de la meitat del valor que situa el CSIC en aquest rànquing.

Fins ara, la retallada de la Generalitat en ciència ha estat d'un 11%. ¿Retallaran més?

La previsió del 2014, i que ja hem comunicat a tothom, és un manteniment absolut respecte al 2013. Per tant, tothom sap que el 2014 rebrà els mateixos diners que ha rebut el 2013, que en la majoria de casos són els mateixos que van rebre el 2012. Per tercer any consecutiu estarem en una zona estable.